

2007

GEOGRAPHY - I (Optional)

102058

भूगोल - I (वैकल्पिक)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 **अनिवार्य आहे**. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Necessary outline-maps will be provided.
नकाशाची स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
- (v) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (vi) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vii) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer **any four** of the following questions :

खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

(a) Describe the depositional land forms created by wind. वाऱ्याच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणाऱ्या भूरूपांचे वर्णन करा.	10
(b) Explain the methods of conservation of forest resource. 'जंगल' या साधनसंपत्तीचे संवर्धन करणाऱ्या पध्दतींचे स्पष्टीकरण करा.	10
(c) Discuss the consequences of "Push" and "Pull" factors of migration. स्थलांतराच्या 'ओढ' व 'ढकल' या घटकांच्यामुळे होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.	10
(d) Explain in a brief any one of environmental issues related to tribal region. आदिवासी विभागाशी निगडित असणाऱ्या कोणत्याही एका पर्यावरणीय समस्येची थोडक्यात चर्चा करा.	10
(e) Illustrate the evolution of drainage pattern. जलप्रवाह प्रणालीच्या उत्क्रांतीचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण द्या.	10

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Describe the types of Igneous rock. अग्नीजन्य खडकांच्या प्रकारांचे वर्णन करा.	15
(b) Explain, the "Terrestrial Heat Balance" theory. भूमीच्या "उष्णता संतुलन सिध्दांताचे" स्पष्टीकरण द्या.	15
(c) Give the Koppen's classification of climate. 'कोपेन' च्या हवामानाच्या वर्गीकरण करा.	10

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Critically examine the Wegner's continental drift theory. वेगनरच्या भूखंडवहन सिध्दांताचे टीकात्मक परिक्षण करा.	15
(b) Discuss in detail the composition of atmosphere. वातावरणातील घटकांची सविस्तर चर्चा करा	15
(c) Discuss the modern techniques used for weather forecasting. हवेच्या अंदाजासाठी उपयोगात आणल्या जाणाऱ्या आधुनिक तंत्रांचे स्पष्टीकरण करा.	10

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Explain, the topography of Indian Ocean. हिंदी महासागराची तळरचना स्पष्ट करा.	15
(b) Give the classification of Indian Soil. भारतीय मृदेचे वर्गीकरण द्या.	15
(c) Explain, the function of Eco-system. परिसंस्थेच्या कार्याचे स्पष्टीकरण द्या.	10

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

(a) Give the classification of ocean deposits based on materials. सागरी निक्षेपांचे पदार्थानुसार वर्गीकरण करा	15
(b) Explain the problems of deforestation. जंगल व्हासामुळे निर्माण होणाऱ्या समस्यांचे स्पष्टीकरण करा.	15
(c) Illustrate the importance of biotic and abiotic components of Eco-system. परिसंस्थेमधील जैविक आणि अजैविक घटकांच्या महत्वाचे सोदाहरण स्पष्टीकरण द्या.	10

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Give a world distribution of oil resource. 10
खनिज तेल संपत्तीचे जागतिक वितरण द्या
- (b) Explain the role of G.A.T.T. in the world trade. 10
जागतिक व्यापारामधील 'गॅट' च्या भूमिकेचे स्पष्टीकरण करा.
- (c) Classify the regions according to their functions and characteristics. 10
'प्रदेशांचे' त्यांच्या कार्यानुसार आणि वैशिष्ट्यांनुसार वर्गीकरण करा.
- (d) Following data represents the annual rainfall of a different places calculate the standard deviation for this data. Give the interpretation of the answer. 10

Rainfall in cms	Places,
10-20	07
20-30	12
30-40	19
40-50	25
50-60	54
60-70	64
70-80	82

खालील आकडेवारी विविध ठिकाणांचे वार्षिक पर्जन्यमान दर्शविते. त्या आकडेवारी वरून प्रमाण-विचलन काढा. आलेल्या उत्तराचा अन्वयार्थ लिहा.

पर्जन्य से.मी.मध्ये	ठिकाणे
10-20	07
20-30	12
30-40	19
40-50	25
50-60	54
60-70	64
70-80	82

- o o o -

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Discuss the contribution of 'Arab Geographers' in the development of Geography. 10
भूगोलाच्या विकासामध्ये 'अरब भूगोल तज्ञां' च्या योगदानाची चर्चा करा.
- (b) Explain, how birth-rate and death-rate affects on growth of population. 10
लोकसंख्येच्या वाढीवर जन्मदर आणि मृत्यू दर यांचा कसा परिमाण होतो ते स्पष्ट करा.
- (c) Explain, the process of formation of rural-urban fringe. 10
ग्रामीण-नागरी सीमांत पट्ट्याच्या निर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (d) Describe the major religious group of the world. 10
जगातील प्रमुख धार्मिक गटांचे वर्णन करा.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain in a brief determinism and possibilism. 10
निर्सावादा आणि संभववाद यांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.
- (b) Give the functional classification of towns. 10
नगरांचे कार्यात्मक वर्गीकरण करा.
- (c) Describe the economic and social characteristics of tribal society. 10
आदिवासी जमातीच्या आर्थिक व सामाजिक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (d) Discuss the salient features of inter state boundary problems in India. 10
भारतातील आंतर-राज्यीय समस्यांच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Discuss the major indicators to understand the economic development of a region. 10
प्रदेशाचा आर्थिक विकास समजण्यासाठी प्रमुख निर्देशकांची चर्चा करा.

P.T.O.

- (b) Give a brief account of Sugar Industries in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील साखर कारखान्यांचा थोडक्यात वृत्तांत द्या

- (c) What is region ? Explain the methods to determine the "planning region" from the Geographical approach. 10

'प्रदेश' म्हणजे काय? भौगोलिक दृष्टिकोनातून 'नियोजन प्रदेश' ठरविण्याच्या पध्दतीचे स्पष्टीकरण करा.

- (d) Represent the following data by divided bar. Give the brief interpretation of this diagram. 10

खालील दिलेली आकडेवारी विभाजित स्तंभाद्वारे दर्शवा. या आकृतीचा थोडक्यात अन्वयार्थ लिहा.

Percentage of population engaged in various activities in different countries :

Sr. No.	Name of the country	Primary activities	Secondary activities	Tertiary activities
1	Bangaladesh	59	08	33
2	U.S.A	03	28	69
3	Nepal	69	10	21
4	U.K.	03	30	67
5	Ethiopia	48	09	43
6	Germany	03	33	64

विविध देशातील वेगवेगळ्या व्यवसायात गुंतलेल्या लोकांची टक्केवारी :

अ. न.	देशांचे नाव	प्राथमिक स्वरूपाचे व्यवसाय	द्वितीय स्वरूपाचे व्यवसाय	तृतीय स्वरूपाचे व्यवसाय
1	बांगला देश	59	08	33
2	संयुक्त संस्थाने	03	28	69
3	नेपाळ	69	10	21
4	यु. के.	03	30	67
5	इथिओपिया	48	09	43
6	जर्मनी	03	33	64